

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Stephen King
EVERYTHING'S EVENTUAL: 14 DARK TALES

Copyright © 2002 by Stephen King
Translation Copyright © 2017 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-02119-6

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

STEPHEN KING

KABINET SMRTI

14 MRAČNIH PRIČA

Preveo Vladan Stojanović

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2017.

Ova je za Šejna Leonarda

SADRŽAJ

Povadio sam sve štihove iz jednog špila karata i dodao džokera. Od keca do kralja = 1–13. Džoker = 14. Promešao sam ih i podelio. Redosled po kom su se pojavljivale iz špila odredio je redosled priča u zbirci. Utemeljen je brojevima iz spiska izdavačke kuće. Na ovaj način postignuta je veoma skladna ravnoteža između priča s književnom potkom i onih koje nagone na vrisku. Svaka priča praćena je kratkim objašnjenjem. Dodavao sam ih pre ili posle priče, u skladu s unutrašnjim osećajem. Redosled priča u sledećoj zbirci odrediću tarot kartama.

UVOD: UPRAŽNJAVANJE (GOTOVO) IZGUBLJENE UMETNOSTI	9
SALA ZA AUTOPSIJU BROJ ČETIRI	17
ČOVEK U CRNOM ODELU	39
SVE ŠTO VOLITE BIĆE VAM ODUZETO.	60
SMRT DŽEKA HAMILTONA	73
KABINET SMRTI.	100
SESTRICE IZ ELURIJE	122
SVE JE KONAČNO.	177
EL TIJEVA TEORIJA O KUĆNIM LJUBIMCIMA	223
DRUMSKI VIRUS HITA NA SEVER.	242
RUČAK U GOTAM KAFEU	264
OSEĆAJ KOJI SE MOŽE ISKAZATI SAMO NA FRANCUSKOM	293
1408.	309
VOŽNJA NA METKU.	343
SREĆNI NOVČIĆ OD ČETVRT DOLARA	379

UVOD: UPRAŽNJAVANJE (GOTOVO) IZGUBLJENE UMETNOSTI

Više nego jednom opisivao sam radost pisanja. Ne vidim nikakvu svrhu u podgrevanju tog tiganja s papazjanijom, u ovo pozno doba, ali moram priznati da osećam amatersko i pomalo iščašeno zadovoljstvo u poslovnoj strani svog zanimanja. Volim da se zezam s njom, da se malo bavim medijskim oprašivanjem i prevazilaženjem prihvaćenih granica. Pokušao sam s vizuelnim romanima (*Olujom veka*, *Crvena ruža*), serijskim romanima (*Zelena milja*) i serijskim romanima na internetu (*Biljka*). Nisam to učinio da bih zaradio još koju paru, ili, preciznije, zarad stvaranja novog tržišta, već zbog potrebe da na drugačije načine spoznam čin, umetnost i veštinu pisanja, da osvežim proces i da njegove rezultate – drugim rečima, priče – učinim što kvalitetnijim.

Počeo sam u redu iznad da pišem „učinim (priče) što novijim“, a u interesu iskrenosti, izbrisao rečenicu. Uistinu, dame i gospodo, koga bih posle ovoliko vremena mogao da zamajavam, izuzev možda samog sebe? Prodao sam prvu priču u dvadeset prvoj godini, na koledžu. Sad imam pedeset pet. Proturio sam mnogo jezičkog materijala kroz kompjutersku skalameriju za obradu teksta, o koju redovno kačim moju kapu Red soksa. Pisanje priča odavno nije novost za mene, ali to ne znači da je izgubilo svoju draž. Taj stvaralački proces bi brzo postao zamoran i oveštao kad bih prestao da pronalazim načine da ga učinim svežim i zanimljivim. Ne želim da se to desi, zato što ne bih hteo da varam ljude koji čitaju moja dela (a to znači tebe, dragi stalni čitaоче) i sebe. Naposljetku, u istom smo kolu. Ovo je naš večernji provod. Trebalo bi da se zabavljamo. Trebalo bi da plešemo.

Stephen King

S tim na umu ću vam predstaviti još jednu priču. Valjalo bi da znate da smo žena i ja vlasnici dve radio-stanice: sportskog radija WZON-AM i klasičnog rokerskog radija WKIT-FM (bangorski rok, volimo da kažemo). Radio je danas težak biznis, pogotovo na tržištu poput bangorskog, na kom ima previše stanica, a premalo slušalaca. Imamo savremeni kantri, *klasični* kantri, stare hitove, *klasične* stare hitove, Raša Limboa*, Pola Harvija** i Kejsija Kasema***. Stanice Stiva i Tabite King godinama su gubile novac – ne mnogo, ali dovoljno da me svest o gubicima grize. Znaite, volim da pobeđujem. Završavali smo godinu sa sitnim gubitkom i dok smo pobeđivali u arbima (to je skraćenica za *Arbitron ratings*, koja su za radio isto što i nilseni za televiziju). Objasnili su mi da na bangorskom tržištu jednostavno nema dovoljno prihoda, da se torta seče na previše komada.

Dobio sam ideju. Napisaću radio-dramu, poput onih koje sam slušao s dedom dok sam odrastao (a on stario) u Daramu u Mejnu. Emitovaćemo je za Noć veštica, tako mi boga! Naravno da sam znao za čuvenu – tačnije, po zlu čuvenu – adaptaciju *Rata svetova* Orsona Velsa, emitovanu za Noć veštica u *Merkjuri teatru*. Velsova (briljantna) ideja bila je da preradi klasičnu priču o invaziji H. Dž. Velsa, u obliku niza novinskih vesti i izveštaja. Valja reći da je ideja uspeła. Uspeh je, štaviše, bio tako veliki da je izazvala paniku na nacionalnom nivou. Vels (Orson, a ne H. Dž.) morao je da se sledeće nedelje javno izvinjava u *Merkjuri teatru*. (Kladim se da je to učinio smeškajući se – znam da bih se *ja* smeškao da sam smislio tako moćnu i ubedljivu laž.)

Mislilo sam da će ono što je uspeło Orsonu Velsu uspeti i meni. Moja adaptacija neće početi muzikom za igru, poput Velsove, već zavijanjem Teda Njudženta iz *Mačje groznice*. Zatim će spiker prekinuti program. To će biti jedan radijski voditelj s WKIT-a (više ih niko ne zove disk-džokejima). Reći će: „Ovo je Džej Džej Vest, novinar WKIT novosti. Nalazim se u centru Bangora, gde se otprilike hiljadu ljudi tiska na Trgu Pikering, gledajući kako se veliki srebrnasti predmet sličan disku spušta na tle... čekajte, možda ćete ga čuti ako podignem mikrofon.“

* Rush Limbaugh III (1955–) – američki radijski voditelj i konzervativni politički komentator. (Prim. prev.)

** Paul Harvey (1918–2009) – američki radijski novinar na radio-mreži ABC. (Prim. prev.)

*** Kemal Amin „Casey“ Kasem (1932–2014) – američki radijski voditelj, glumac, pevač i komičar. (Prim. prev.)

Kabinet smrti

To će biti znak za početak trke. Za stvaranje audio-efekata upotrebiću sve što nam stoji na raspolaganju u radijskoj kući. Glumci iz lokalnog pozorišta čitaće uloge. Znete li šta će biti najbolji deo tog posla? Najbolji od svih? Snimićemo je i prodati stanicama u *čitavoj zemlji!* Računao sam da tako ostvareni prihod (moj računovođa se složio) bude prikazan kao „prihod radio-stanice“, umesto „prihod od kreativnog pisanja“. Tako bih se izborio s manjkom novca od reklama. Radio-stanica bi, konačno, na kraju godine iskazala dobit.

Uzbudila me je ideja pisanja radio-drame, baš kao i nada da ću svojom spisateljskom veštinom pomoći svojoj radio-stanici da ostvari profit. I, šta se desilo? Nisam mogao da je napišem, eto šta se desilo. Pokušavao sam i pokušavao. Sve što sam napisao zvučalo je kao naracija. Ne kao drama, kao ono što se dešava u vašem umu (oni dovoljno stari da se sećaju radio-programa poput *Napetosti* i *U dimu baruta* znaju na šta mislim), već nešto sličnije knjizi na kasetama. Mogli smo pokušati da je prodamo i zaradimo nešto novca, ali sam znao da kao radio-drama ne bi uspela. Bila je dosadna. Slušaoci bi bili obmanuti. Nije valjala, a ja nisam znao kako da je popravim. Izgleda da je pisanje radio-drama iščezla umetnost. Izgubili smo sposobnost da vidimo ušima, koju smo nekad posedovali. Sećam se kako sam jednom slušao kako neki radijski majstor zvučnih efekata kucka po šupljem drveta zglobovima... i *video* Meta Dilona kako u prašnjavim čizmama ulazi u bar Long Branč saluna. Video sam ga jasno kao dan. Više ne mogu. Ti dani davno su prošli.

Pisanje drama u šekspirovskom stilu – komedija i tragedija u stihovima – još je jedan primer izgubljene umetnosti. Narod još odlazi da gleda školske predstave *Hamleta* i *Kralja Lira*, ali budimo iskreni: kako bi neka od tih predstava prošla na televiziji u konkurenciji *Najslabije karike* ili *Servajvera peti deo: Nasukani na Mesecu*, čak i kad bi doveli Breda Pita da igra Hamleta i Džeka Nikolsona da bude Polonije? Iako ljudi još posećuju elizabetanske ekstravagancije poput *Kralja Lira* ili *Magbeta*, uživanje u umetničkoj formi je svetlosnim godinama daleko od sposobnosti za stvaranje novog primera pomenute forme. Pokatkad neko pokuša da postavi produkciju u stihovima na Brodveju ili oko njega. One neizbežno propadaju.

Poezija nije izgubljena veština. U boljem je stanju nego ikad. Neizostavno ćete naleteti na uobičajenu gomilu idiota (kako su pisci časopisa *Mad* nazivali sebe), koja se krije u šiblju, na tipove koji ne razlikuju pretencioznost

od genijalnosti, ali ćete naići i na veliki broj onih koji sjajno upražnjavaju tu umetnost. Prelistajte književne časopise u lokalnoj knjižari ako mi ne verujete. Na svakih šest usranih pesma, pronaći ćete jednu ili dve dobre. A to je, verujte mi, veoma prihvatljiv odnos kukolja i žita.

Ni priča još nije izgubljena umetnost, ali tvrdim da je mnogo bliža padu u jamu iščeznuća od poezije. U divno prastaraj 1968. godini, kad sam prodao prvu priču, već sam se bolno suočavao s upornim trendom smanjivanja tržišta. Roto-romani su iščezli, dajdžesti su nestajali, a nedeljna izdanja (poput *Saterdej ivning posta*) bila su na umoru. Tržište priča je sledećih godina venulo pred mojim očima. Nek bog blagoslovi male časopise, u kojima mladi pisci još mogu da objavljuju priče i da budu nagrađeni s nekoliko besplatnih primeraka; urednike, koji još čitaju gomile materijala koji stiže poštom (pogotovo nakon panike zbog antraksa iz 2001. godine) i izdavače koji još štampaju poneku antologiju originalnih priča. Ali Bog ne bi morao da provede čitav dan – pa čak ni pauzu za kafu – blagosiljajući pomenute ljude. Završio bi taj posao za deset, najviše petnaest minuta. Malo ih je, i svake godine ih je sve manje. Ugašen je časopis *Stori*, odskočna daska za mlade pisce (uključujući i moju malenkost, iako nikad nisam objavljivao u njemu). *Amejzing storis* je takođe ugašen, uprkos nekoliko pokušaja da se oživi. Zanimljivi naučnofantastični časopisi poput *Vorteksa* su ugašeni i, naravno, horor časopisi poput *Kripija* i *Irija*. Ti divni časopisi odavno su ugašeni. Ponekad neko pokuša da ih oživi. *Vird tejsl* upravo tetura kroz jedan takav pokušaj oživljavanja. Ali oni uglavnom ne uspeavaju. To malo podseća na drame u stihovima, one koje, dok trepnete, počinju i završavaju svoj teatarski život. Nešto što je prošlo ne možete vratiti. Ono što je izgubljeno teži da ostane izgubljeno.

Nastavio sam da pišem priče, delimično zbog ideja koje su mi ponekad padale na pamet – prekrasnih sažetih ideja koje su vapile za tri, možda devet, uvrh glave petnaest hiljada reči – i delimično zato što sam tako dokazivao, makar samom sebi, da se nisam prodao, bez obzira na to šta netaktilni kritičari možda mislili. Priče su i dalje rad plaćen po komadu, ekvivalent onih jedinstvenih predmeta koje možete kupiti samo u zanatskim radnjama. Ako ste spremni da budete strpljivi i da čekate dok ih majstor svojeručno pravi u prostoriji iza tezge.

Ali nema razloga da priče budu *iznesene na tržište* na iste, stare, „baš kao što je otac radio“ načine, samo zato što tako nastaju, niti postoji ikakav

razlog da se pretpostavi (kao što toliko nemaštovitih kritičara čini) da način na koji se neko beletrističko delo prodaje može nekako uprljati ili unižiti sam proizvod.

Govorim o *Vožnji na „Metku“*, koja je sigurno bila najčudnije iskustvo u prodaji moje robe na pijaci. Ta priča ilustrira glavnu tezu koju pokušavam da iznesem: da ono što je izgubljeno ne može biti povraćeno, da je iščeznuće verovatno neizbežno kad se pređe izvesna tačka, ali da sveža perspektiva o jednom aspektu kreativnog pisanja – komercijalnom – ponekad može da osveži celinu.

Metak je napisan posle *O pisanju*, dok sam se oporavljao od nesreće koja me je bacila u stanje gotovo neprestane fizičke patnje. Pisanje me je spasavalo od najgorih bolova. Bilo je (i nastavlja da bude) najbolje sredstvo protiv bolova u mom ograničenom arsenalu. Priča koju sam hteo da ispričam bila je jednostavna, tek nešto više od strašne pripovesti o duhovima kakve se pripovedaju pored logorskih vatri. Bavila se auto-stoperom koga poveze mrtav čovek.

Dok sam smišljao i pisao priču nastalu u svetu mašte, dot-kom mehur je sve više rastao u jednako nestvarnom svetu elektronske trgovine. Jedan aspekt te pojave bile su takozvane elektronske knjige, od kojih se, po nekim mišljenjima, očekivalo da okončaju postojanje knjiga koje smo oduvek poznavali, tog predmeta od lepka, kartona i papira, sa stranicama koje se listaju rukom (i koje ponekad ispadaju ako je lepak slab ili povez star). Esej Artura Klarka, objavljen početkom dvehiljadite isključivo u sajber-prostoru, izazvao je veliko zanimanje.

Bio je izuzetno kratak (kao poljubac namenjen sestri, pomislio sam kad sam ga prvi put pročitao). Moja priča je bila prilično duga. Suzan Moldou, moja urednica u *Skribneru* (zovem je agent Moldou, pošto sam ljubitelj *Dosijea Iks...* kapirate), pozvala me je jednog dana, na nagovor Ralfa Vičinance i pitala imam li išta s čime bi se oprobao na elektronskoj pijaci. Poslao sam joj *Metak*. Nas troje – Suzan, *Skribner* i ja – ispisali smo tako jedno poglavlje u istoriji izdavaštva. Nekoliko stotina hiljada ljudi preuzelo je priču. Zaradio sam sramotno mnogo para. (Izuzev što je to jebena laž, nije me bila sramota. Nimalo.) Čak su i audio-prava prodana za preko sto hiljada dolara, što je strahovita suma.

Da li se hvalim? Da li pokazujem svoje usko belačko dupence? To je na izvestan način tačno. Ovde sam da bih vam rekao da sam potpuno otkačio

zbog *Vožnje na „Metku“*. Obično, kad se nađem u jednoj od onih lažno otmenih aerodromskih predvorja, putnici ne obraćaju pažnju na mene. Čavrljaju mobilnim telefonima ili sklapaju poslove za barom. To mi ne smeta. Ponekad mi neko od njih priđe da bi me zamolio da se potpišem na salveti za njegovu suprugu. Tipovi u skupom odelu, s akten-tašnom, ne propuštaju da mi saopšte da je njihova supruga pročitala *sve* moje knjige. Oni pak nisu nijednu. I to ne propuštaju da mi saopšte. Imaju previše posla. Pročitali su *Sedam navika veoma uspešnih ljudi, Ko je maznuo moj sir?* i *Javisovu molitvu*, i ništa više. U stisci sam s vremenom, moram da požurim, dobiću srčani udar za četiri godine i želim da budem siguran da ću ga dočekati sa spremnom privatnom penzionom šemom kad me strefi.

To se promenilo nakon što je *Metak* izdat kao elektronska knjiga (s koricama, Skribnerovim amblemom i svim ostalim). Ljudi su me *opsedali* u aerodromskim predvorjima. Ma opseli su me i na bostonskoj železničkoj stanici. Zauzavljali su me na ulici. Neko vreme sam svakodnevno pozivan da se pojavim u tri emisije uživo, plitkog sadržaja (čuvao sam se za Springera, ali me Džeri nikad nije pozvao). Pojava na naslovnim stranicama *Tajma* i *Njujork tajmsa* na izvestan način predstavljala je potvrdu uspeha *Vožnje na „Metku“* i neuspeha njenog sajbernaslednika *Biljke*. Blagi bože, pojavio sam se i na naslovnoj strani *Vol strit žurnala*. Nehotično sam postao mogul.

I zašto sam se otkačio? Šta mi se činilo tako besmislenim? Pa niko nije mario za priču. Dodavola, niko nije ni *pitao* za nju. A bila je prilično *dobra*. Jednostavna ali zabavna. Radila je svoj posao. Smatraću je savršeno uspešnom ako vas natera da isključite televizor (ili ako to učini bilo koja od priča u zbirci koja je pred vama).

Ali svi tipovi s kravatama su posle *Metka* hteli da znaju: „Kako ide? Kako se prodaje?“ Kako sam mogao da im kažem da mi se neviđeno jebe za to kako priča prolazi na tržištu, ali da me jako zanima kako prolazi u čitaočevom srcu? Da li tamo uspeva? Ili ne uspeva? Da li seže do nervnih završetaka? Da li izaziva ono blago *trenje*, koji je *raison d'être* jezive priče? Postepeno sam shvatio da se suočavam s još jednim primerom kreativne oseke, još jednim korakom umetničke forme na putu koji može dovesti do njenog iščeznuća. Ima nečeg iščašenog i dekadentnog u pojavljivanju na naslovnoj strani uticajnog časopisa samo zato što ste se koristili alternativnim putem do tržišta. Ima nečeg još iščašenijeg u saznanju da su svi ti čitaoci možda bili mnogo zainteresovaniji za novinu u vidu elektronskog

pakovanja priče nego za njen sadržaj. Želim li da znam koliko je čitalaca koji su preuzeli *Vožnju na „Metku“* uistinu *pročitale* priču? Ne želim. Mislim da bih bio jako razočaran tim podatkom.

Elektronsko izdavaštvo možda će postati talas budućnosti. Verujte mi kad vam kažem da me živo zaboje za njegovu sudbinu. Za mene je koraćanje tim putem bio samo drugi način da ostanem u potpunosti uključen u proces pisanja priča. I da se postaram da dopru do što većeg broja ljudi.

Ova knjiga će verovatno, makar neko vreme, provesti na listi najprodavanijih. Imam veliku sreću u tom pogledu. Možda ćete se zapitati, ako je vidite na njoj, koliko *drugih* knjiga kratkih priča završi na listi najprodavanijih svake godine, i koliko dugo se od izdavača može očekivati da objavljuju knjige koje više ne bude bitnije zanimanje čitalaca. Držim da ima malo zadovoljstava uporedivih sa sedenjem u najdražoj fotelji u hladnoj večeri, sa šoljom vrelog čaja u ruci, osluškivanjem vetra i čitanjem dobre priče, do čijeg kraja ćete stići pre nego što se ukaže potreba da ustanete.

Pisanje ovih priča nije bilo tako prijatan posao. Samo dve u ovoj zbirci – naslovna i *El Tijeva teorija o kućnim ljubimcima* – napisane su bez mnogo truda, ne većeg od relativno skromnog rezultata. I pored toga mislim da sam uspeo da očuvam svežinu ovog umetničkog oblika, makar u odnosu na sebe, uglavnom zato što sam odbijao da pustim da prođe godina a da ne napišem makar jednu ili dve priče. Nisam to činio zbog novca, pa ni zbog ljubavi, već da bih nekako odužio dug. Zato što onaj ko želi da piše kratke priče mora učiniti nešto više od *razmišljanja* o njihovom pisanju. To vam je mnogo sličnije vežbanju u teretani nego vožnji bicikla: na vama je da izaberete hoćete li se time baviti ili ne.

Veliko mi je zadovoljstvo da ih vidim između korica. Nadam se da ćete ga i vi osetiti. Obavestite me o tome na www.stephenking.com. Možete da učinite još nešto za mene (i sebe): kupite još neku zbirku, ako vam se ove priče dopadaju. Na primer, *Mačka Sema* Metjua Klema, ili *Hotel Eden* Rona Karlsona. To su samo dvojica dobrih pisaca koji valjano rade. Pišu na starinski način, jednu po jednu reč, iako smo zvanično u XXI veku. Format u kom se konačno pojavljuju ne menja stvar. Podržite ih ako vam je stalo. Najbolji metod podrške u suštini se nije mnogo promenio: *pročitajte njihove priče*.

Želeo bih da zahvalim nekim ljudima koji su pročitali moje: Bilu Bjufordu iz *Njujorkera*; Suzan Moldou iz *Skribnera*; Čaku Verilu, koji je za mnogo godina ispravio mnogo mog materijala; Ralfu Vičincanci, Arturu

Stephen King

Grinu, Gordonu van Gelderu i Edu Fermanu iz *Magazin of fantazi end sajens fikšon*; Naju Vildenu iz *Kavalijera* i pokojnom Robertu A. V. Laundsdu, koji je kupio moju prvu priču davne 1968. godine. Takođe – još važnije – mojoj supruzi Tabiti, koja je bila i ostala moj najdraži stalni čitalac. Svi ti ljudi radili su i još rade da bi sprečili da priča postane iščezli umetnički oblik. Kao i ja. To činiš i ti odlukom šta kupuješ (i shodno tome, finansiraš) i šta čitaš. Ti pre svih, stalni čitaoče. Uvek ti.

Stiven King

Bangor, Mejn

11. decembar, 2001.

SALA ZA AUTOPSIJU BROJ ČETIRI

Tako je mračno, da izvesno vreme – ne znam koliko dugo – nisam znao da li sam pri svesti. Postepeno sam došao do zaključka da ljudi bez svesti nemaju osećaj da se kreću kroz tamu, praćeni slabim ritmičkim zvukom, koji ne može biti ništa drugo do škripanje točka. I osećao sam dodir od vrha glave do kraja peta. Namirisao sam nešto što je mogla biti guma ili plastika. Ovo nije nesvestica. Tu je i nešto previše... *šta* previše? Previše *racionalno* u vezi s ovim osećanjima da bi ovo bio san.

Šta je onda?

Ko sam ja?

I šta mi se dešava?

Škripavi točak prestao je s davanjem glupog ritma. Prestao sam da se krećem. Čuo sam pucketanje oko sebe. Poticalo je od onog što se osećalo na gumu.

Glas: „U koju su rekli?“

Pauza.

Drugi glas: „Mislim da je četvorka. Da, četvorka.“

Ponovo smo se pokrenuli, ali sporije. Čuo sam tihe korake, verovatno u cipelama s mekim đonom, možda u patikama. Vlasnici glasova su vlasnici cipela. Ponovo su me zaustavili. Čuo sam udarac, praćen tihim *vuššš*. Pretpostavljam da je to bio zvuk otvaranja vrata s pneumatskim šarkama.

Šta se ovde dešava? Kriknuo sam, ali je krik postojao samo u mojoj glavi. Usne se nisu pokrenule. Osećao sam ih – i jezik. Ležao je na dnu usta kao obeznanjena krtica – ali nisam mogao da ga pokrenem.

Stvar na kojoj sam bio ponovo se zakotrljala. Pokretni krevet? Da. Nosila, drugim rečima. Nekada davno imao sam neka iskustva s njima, u

usranoj azijskoj avanturi Lindona Džonsona. Sinulo mi je da sam u bolnici, da se nešto loše desilo, nešto poput eksplozije koja me je zamalo ucnekala pre dvadeset tri godine, i da ću biti operisan. Ta ideja je nudila mnogo uglavnom razumnih odgovora, ali me ništa nije bolelo. Dobro sam se osećao ako se izuzme sitnica da sam se uplašio do ludila. Zašto ništa ne vidim ako su ovo bolničari koji me guraju u operacionu salu? Zašto ne mogu da *govorim*?

Treći glas: „Ovamo, momci!“

Moj kotrljajući krevet gurnut je u novom pravcu. Novo pitanje zapulziralo mi je u glavi: *U kakvoj sam nevolji?*

Zar to ne zavisi od toga ko si ti? – pitao sam se. To mi je makar bilo poznato. Ja sam Hauard Kotrel, broker koga neke kolege zovu i Hauard Osvajač.

Drugi glas (tačno iznad moje glave): „Danas izgledate veoma lepo, doktoro.“

Četvrti glas (ženski i prijatan): „Uvek mi je drago da čujem tvoju stručnu procenu, Rasti. Možeš li malo da požuriš? Bebisiterka očekuje da se vratim do sedam. Obećala je roditeljima da će večerati s njima.“

Da se vrati do sedam, da se vratio do sedam. Još je popodne, ili rano uveče, ali je ovde crno, crno kao u grobu, crno kao u mrmotovom čmaru, crno kao ponoć u Persiji, i *šta se dešava?* Gde sam? Šta radim? Zašto ne odgovaram na telefonske pozive?

Zato što je subota, promrmljao je daleki glas. *Bio si... bio si...*

Zvuk: *VOK!* Zvuk koji volim. Zvuk za koji manje-više živim. Zvuk... čega? Glave palice za golf, naravno. Glave koja udara po loptici. Stajao sam gledajući kako leti u plavetnilo...

Neko me je uhvatio za ramena i listove i podigao. To me je veoma uplašilo. Pokušao sam da vrisnem. Nikakav zvuk nije izašao iz mojih usta... možda i jeste, sićušni cvilež, mnogo slabiji od onog koji je stvarao točak ispod mene. Verovatno ni to. Verovatno se radilo samo o mojoj uobrazilji.

Ljuljao sam se u vazduhu, u tamnom omotaču. *Hej, nemojte da me ispustite, imam osetljiva leđa!* – pokušao sam da kažem. I ponovo nije bilo pokreta usana ili zuba. Jezik je nastavio da leži na dnu usne duplje. Krtica možda nije bila omamljena već mrtva. Javila mi se grozna misao, koja je podstakla strah blizak panici: šta ako me spuste na pogrešan način, pa mi jezik klizne unazad i blokira dušnik? Neću moći da dišem! Ljudi baš na to misle kad kažu da je neko progutao jezik, zar ne?

Kabinet smrti

Drugi glas (Rasti): „Ovaj će vam se svideti, doktorko, liči na Majkla Boltona.“

Doktorkin glas: „Ko je taj?“

Treći glas – zvučao je kao mladić, tek nešto stariji od tinejdžera: „On je belac koji peva po hotelima i koji želi da bude crnac. Mislim da nije on.“

Začuo se smeh. Ženski glas se pridružio (malčice sumnjičavo). Rasti je počeo da pripoveda novu šalu kad su me položili na nešto što je podsećalo na tapacirani sto. Izgleda da je taj tip imao materijala za celovečernji komičarski nastup. Iznenadni nalet užasa sprečio me je da čujem novu duhovitost. Neću moći da dišem ako mi jezik zakrči dušnik. Ta misao prostrujala mi je kroz um – *ali šta ako sam već prestao da dišem?*

Šta ako sam mrtav? Šta ako smrt ovako izgleda?

Uklapalo se. Uklapalo se u sve, sa strahovito profilaktičnom prikladnošću. Tama. Miris gume. Važim za Hauarda Osvajača, brokera *extraordinaire*. Strah sam i trepet Kantri kluba opštine Deri, česti *habitué* onog što se na golf terenima širom sveta zove Devetnaestom rupom, ali sam 1971. godine bio deo tima za medicinsku pomoć u delti Mekonga, strašljivi klinac koji se ponekad budio uplakanih očiju iz snova o porodičnom psu. Prepoznao sam ovaj osećaj, miris.

Blagi bože, nalazim se u vreći za mrtvace.

Prvi glas. „Hoćeš li da potpišeš ovo, doktorko? Ne zaboravi da jako pritisneš – ima tri kopije.“

Čuo sam škripu olovke po papiru. Zamišljao sam kako vlasnik prvog glasa pridržava tablu dok se doktorka potpisuje.

Slatki bože, ne daj da budem mrtav! Pokušao sam da vrisnem, ali ništa nije izašlo iz mene.

Dišem... zar ne? Hoću reći, ne osećam kako to činim, ali su mi pluća u redu. Ne bole i ne vrište za vazduhom, kao što čine kad predugo ronite, pa mora da su u redu, jeli tako?

Izuzev ako si mrtav, promrmljao je duboki glas, u tom slučaju ne bi vrištala za vazduhom, jeli tako? Ne – zato što mrtva pluća ne moraju da dišu. Mrtva pluća mogu da se odmaraju.

Rasti: „Šta radite iduće subote uveče, doktorko?“

Ali kako mogu da osećam ako sam mrtav? Kako mogu da namirišem vreću u kojoj se nalazim? Kako mogu da čujem njihove glasove, doktorku koja govori da će sledeće subote uveče kupati svog psa koji se zove Rasti, kakva

podudarnost, i kako se svi smeju? Ako sam mrtav, zašto nisam zakoračio ili uplivao u belu svetlost o kojoj stalno govore kod Opre?

Čuo sam oštar parajući zvuk. Najedanput sam se našao na belom svetlu. Zaslepljujuće je, kao sunce koje se probije kroz guste oblake u zimskom danu. Pokušao sam da zažmurim, da zatvorim oči da bih se odbranio od nje, ali se ništa nije dogodilo. Moji kapci podsećali su na pokvarene roletne.

Lice se nagnulo nada mnom, blokirajući deo svetlosti, koja nije stizala sa zapanjujuće astralne ravni, već od fluorescentnih cevi na tavanici. Pripadalo je mladom konvencionalno zgodnom muškarcu od nekih dvadeset pet godina. Ličio je na jednog od onih macana s plaže na *Bejvoču* ili *Melrouz Plejsu*. Bio je nešto pametniji. Imao je bogatu crnu kosu, ispod nemarno nasade žene zelene hirurške kape. Nosio je i tuniku. Imao je kobaltnoplave oči, zbog kojih devojke seku vene. Visoko na jagodicama imao je nežne pegice.

„Hej“, rekao je. On je bio treći glas. „Ovaj tip stvarno liči na Majkla Boltona! Možda malo previše matorog...“ Nagnuo se bliže. Jedna traka na okovratniku zelene tunike zagolicala me je po čelu. „... ali da. Zapažam sličnost. Hej, Majkle, zapevaj nešto.“

Upomoć! je ono što pokušavam da zapevam, ali nisam mogao ništa osim da svojim mrtvačkim ukočenim pogledom gledam u njegove tamnoplave oči. Pitao sam se da li sam mrtav, da li smrt ovako izgleda, da li svi prolaze kroz ovakvo iskustvo kad im pumpa otkaže. Ako sam još živ, kako je moguće da nije video da mi se zenice sužavaju na svetlosti? Znao sam odgovor na to pitanje... ili sam mislio da znam. *Nisu se sužavale*. Zbog toga je blesak s tavanice tako bolan.

Traka me je golicala po čelu kao pero.

Upomoć! – vrištao sam macanu iz *Bejvoča*, koji je verovatno stažista ili student na praksi. *Upomoć, molim te!*

Usne mi nisu ni zadrhtale.

Lice se odmaklo. Traka je prestala da me golica. Bela svetlost obrušila se na moje oči nemoćne da skrenu pogled i mozak. To je bio pakleni osećaj, neka vrsta silovanja. Oslepeću ako budem morao dugo da zurim u nju. Slepilo bi donelo olakšanje.

VOK! Zvuk udarca palice o lopticu, ali malo ravniji ovog puta, i osećaj u ruci je loš. Loptica se penje... ali skreće... skreće sa zamišljene putanje... usmerava se ka...